Daržų žemės sluoksnio 1 paviršių dengė 5–10 cm storio tamsesnės ir kietesnės tamsiai pilkos žemės sluoksnis 2. Jo masėje pastebėta sunykusios medienos: skiedrų, šakų, žievės liekanų. Sluoksnio susidarymą galima sieti su teritorijos panaudojimu medienos sandėliavimui nuo XVIII a. pabaigos iki XIX a. antrosios pusės. Kad jis buvo ūkinio kiemo paviršius dar XIX a. antrojoje pusėje, patvirtina rastos baltų fajansinių indų ir stiklinių butelių šukės, fabrikinės gamybos vinys.

Aukščiau esantys sluoksniai 3–5 – vėlyvi ir yra susiję su pastato statyba.

Nuo sluoksnio 2 paviršiaus 1892–1897 m. buvo pradėta esamo mūrinio pastato pamatų ir sienų statyba. Jo pamatai įleisti 1,3–1,4 m žemiau dabartinio grindų lygio (2 H_{abs} 8,50 m). Apatinė juostinio pamato dalis klota į iškastą griovį, be lentinių klojinių, o viršutinė mūryta iš raudonų fabrikinės gamybos plytų. Patalpos PV kampe buvo įrengtas negilus 3 m ilgio ir 1,5–1,6 m pločio ūkinės paskirties rūselis, o jos viduryje išmūryti pamatai krosnims ir kaminams.

Baigus pastato statybą, patalpos vidus išlygintas ir pakeltas supilant 20–25 cm storio rusvo priesmėlio ir smėlio sluoksnį 3.

Prieš klojant grindis paviršius palygintas smėlio sluoksniu 4. Ant jo kas 40–50 cm sudėti aptašyti rąstai ir suklotos medinės grindys. Jos daugelį kartų remontuotos. Per pastato egzistavimo šimtmetį patalpos paviršiai beveik nepakito.

Tyrinėtas kultūrinis sluoksnis ir radiniai menkai informatyvūs. Atlikti tyrimai vertingi tik tiek, kiek patvirtina istorinių šaltinių žinias ir atspindi teritorijos apgyvendinimo raidą, pastato statybos eigą.

ARCHAEOLOGICAL EXPLORATIONS IN KURPIŲ STREET IN BUILDING 12, IN KAUNAS

In 2002 in Kurpių street 12 in Kaunas the area of 43 m^2 was explored. The cultural layer dated to the 16th–19th centuries was explored where pottery, glass artefacts, irons nails and bricks were found.

SKLYPO ANYKŠČIUOSE, A. BARANAUSKO AIKŠTĖJE NR. 7 TYRINĖJIMAI

Gintautas ZABIELA

2002 m. Anykščių senamiestyje (A1400), A. Baranausko aikštėje Nr. 7 rekonstruojamo XIX–XX a. riboje statyto mūrinio pastato viduje ir aplinkoje buvo atliekami archeologiniai tyrinėjimai. Tyrinėjama vieta yra 350 m į R nuo Anykščių bažnyčios, kairiajame Šventosios krante, Anykščių senamiesčio centrinėje dalyje.

Pradžioje ties pastato V siena, jos išorinėje pusėje, siekiant išsiaiškinti jo sienų pamatų būklę, buvo iškasti 2 šurfai (šurfai 1–2). Abiejuose šurfuose aptikti pamatai, krauti per 7 sluoksnius iš 20–60 cm skersmens akmenų be jokio rišančio skiedinio tarp jų. Tai labai apsunkino šurfų tvirtinimo darbus ir pačius tyrinėjimus. Šurfas 1 kastas 3,2 m į P nuo sklypo Š ribos, šurfas 2 – 8,6 m į P nuo sklypo Š ribos. Šurfų dydis – 1,7x0,7 m. Nuo paviršiaus iki 50–60 cm gylio yra pilkas XX a.

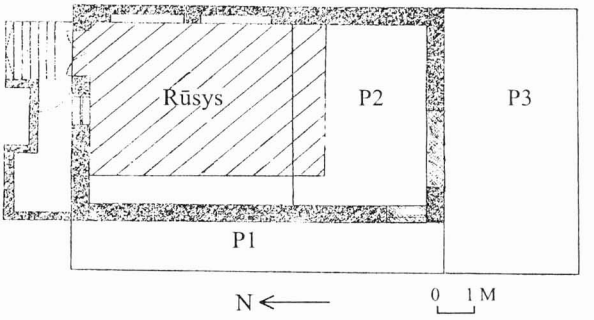

95 pav. Bendras tyrinėtos vietos planas. *G. Zabielos brėž.*
Fig. 95. General plan of the area explored.

antrosios pusės kultūrinis sluoksnis, giliau prasideda ankstesnis tamsiai pilkas kultūrinis sluoksnis, kurio storis siekia 50–60 cm. 100 cm gylyje šurfe 2 aptiktas 30 cm storio gelsvai pilkas priesmėlis – buvusių daržų žemė, esanti ant įžemio – geltono smėlio, pasiekto 1,3 m gylyje. Kultūriniame sluoksnyje buvo žiestos keramikos, gyvulių kaulų.

Panaši stratigrafija aptikta ir palei P sienos pamatus bei čia numatomo įrengti rūsio vietose. Iš viso sklype ištirtas bendras 71 m^2 dydžio plotas (plotai 1–3) (95 pav.), aptiktas iki 1,7 m bendro storio kultūrinis sluoksnis, kurio iki 1 m storio apatinę dalį sudarė XVIII a. vidurio – XX a. pradžios pilkas–rusvas kultūrinis sluoksnis su labai gausiais radiniais. Iš tyrinėtos vietos suregistruota 2130 žiestos keramikos šukių, 2749 kaulai, 369 koklių fragmentai, 338 stiklo fragmentai, 134 geležiniai dirbiniai, 45 žalvariniai, variniai ir švininiai dirbiniai, 38 monetos. Pastarosios yra iš 1611–1982 m. laikotarpio. Daugumą jų sudaro Jono Kazimiero šilingai bei Rusijos kapeikos ir dengos. Iš rečiau pasitaikančių monetų paminėtini Danijos Frederiko VI (1808–1839) 1814 m. 16 skilingų. Rastos ir 5 švininės XVIII–XX a. pradžios plombos. Iš metalinių radinių paminėtinos dvi geležinės cilindrinės spynos, kurias galima datuoti XVIII a. antrąja puse (96 pav.), 3 variniai žiedai, švininiai svarelis ir verpstukas. Tarp geležinių radinių vyrauja kaltinės vinys ir langų bei durų apkalų detalės. Iš kitų radinių išsiskiria 3,7 cm aukščio stiklinė devynbriaunė taurelė. Kokliai įvairūs: žaliai glazūruoti su augaliniu ornamentu, neglazūruoti su geometriniu ornamentu, puodyniniai. Jų fragmentai smulkūs. Iš krosnių griuvenų kokliai išrinkti, likę tik

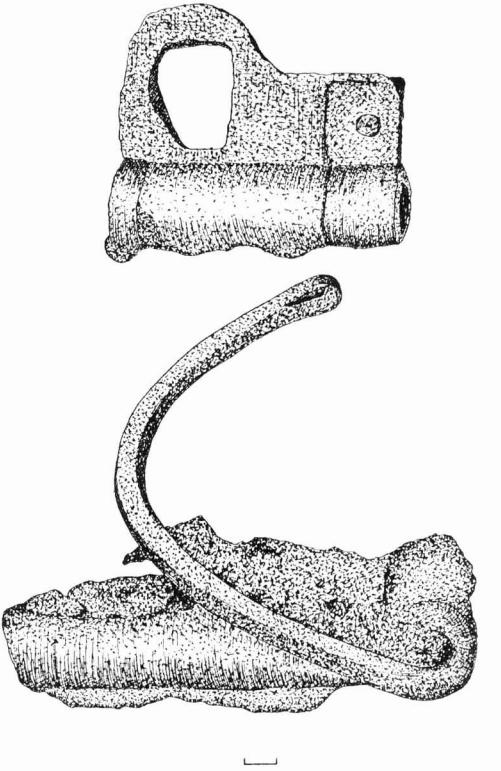

96 pav. Geležinės cilindrinės spynos.
A. Zabielienės pieš.
Fig. 96. Iron cylindrical locks.

nedideli sienelių gabalėliai. Stiklo fragmentai daugiausia priklauso langų stiklams bei buteliams. Dalis jų pabuvoję ugnyje.

Kultūrinius sluoksnius jų žemutinėje dalyje sudarė buvusių daržų žemė beveik be radinių bei buvusių pastatų ir jų kiemų sluoksniai su gausiais radiniais, užpilti to laiko šiukšlėmis. Arčiau dabartinės A. Baranausko aikštės prieš mūrinį pastatą XVIII–XIX a. stovėjo 3 (vienas po kito) mediniai pastatai, iš kurių liko tik nežymios liekanos (kultūrinių sluoksnių horizontai, medžio trūnėsiai). Jų pagrindinę dalį sunaikino čia mūrinio namo statybos metu įrengtas 2,5 m gylio rūsys. Tyrinėtoje vietoje fiksuotos 2 krosnių vietos (molio tinko, raudonų krosninių plytų griuvenos), 2 senos duobės (ūkinė duobė bei krosnies prieduobė). Beveik pusėje tyrinėto ploto (apie 30 m^2 plote) kultūriniai sluoksniai iki įžemio suardyti XX a. perkasimų.

Pagal tyrinėtose vietose aptiktus radinius galima nustatyti, kad XVIII a. antrojoje pusėje čia esančiame pastate gyveno asmuo, užsiiminėjęs švino liejimu (rasta švino žaliavos, švininių kulkų, švininių dirbinių fragmentų). XIX a. pastate greičiausiai buvo parduotuvė, tai liudija švininės plombos, pamestos monetos, stiklinių butelių šukės, naminių gyvulių kaulai.

Nors tyrinėtoje vietoje aptikta labai vėlyva medžiaga, pagal gerai išlikusią sluoksnių stratigrafiją ir juose aptiktus radinius (ypač monetas) galima atkurti XVIII a. vidurio – XX a. pradžios keramikos, koklių bei stiklinių dirbinių chronologiją. Tyrinėjimų metu surinkta archeologinė medžiaga saugoma AM.

EXPLORATIONS OF THE SITE IN A.BARANAUSKO SQUARE 7, IN ANYKŠČIAI

In 2002 in the central part of Anykščiai old town, in A.Baranauskas' Square the total area of 71 m^2 in the stone building and its surroundings built in the 19th–20th centuries was explored (areas 1–3) (Fig. 95). There the cultural layer of up to 1.7 was found. The lower part of the layer, up to 1 m thick, consisted of the cultural layer dated to the middle of the 18th century – the beginning of the 20th century which had numerous finds: pottery, tiles, glass, various metal artefacts, animal bones. Among them there were iron cylindrical locks dated to the 18th century and rare for old towns (Fig. 96). In the building a person engaged in lead melting likely resided in the 18th century, and a retailer resided in the 19th century. Basing on the collection of mass materials (pottery, tiles, glass), the second half of the 18th century – the beginning of the 20th century could be comprised as the chronology.